

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาที่ได้จะนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่หนึ่ง ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวชมโบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ส่วนที่สอง เป็นการประเมินมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายในการอนุรักษ์โบราณสถานด้วยวิธีการช่อมแซมตัววิหารหลวงและเจดีย์ของโบราณสถานและวิธีการพัฒนาการบริการการท่องเที่ยวของโบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้ง รวมทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสมมติเหตุการณ์ให้ประเมิน (Contingent Valuation Method : CVM) ที่มีลักษณะคำถามแบบเปิด (Open ended) ด้วยแบบจำลอง Tobit เพื่อหามูลค่าความเต็มใจที่จะจ่าย รวมทั้งปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่าย โดยการหาค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้งออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีการช่อมแซมและกรณีการพัฒนาการบริการการท่องเที่ยว ซึ่งแต่ละกรณีจะมีสถานการณ์สมมติ 2 สถานการณ์ รวมทั้งสิ้น 4 สถานการณ์ดังนี้

สถานการณ์ที่ 1 เพื่อช่อมแซมตัววิหารหลวงที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากโบราณสถานได้ก่อสร้างมาหลายร้อยปีและจากภัยแผ่นดินไหวและอุทกภัยให้อยู่ในสภาพที่ดี และปรับภูมิทัศน์ภายในโบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้งให้เป็นที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

สถานการณ์ที่ 2 เพื่อช่อมแซมเจดีย์ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากโบราณสถานได้ก่อสร้างมาหลายร้อยปีและจากภัยแผ่นดินไหวและอุทกภัยให้อยู่ในสภาพที่ดี และปรับภูมิทัศน์ภายในโบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้งให้เป็นที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

สถานการณ์ที่ 3 เพื่อพัฒนาการบริการการท่องเที่ยวของโบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้งที่มีอยู่ให้ดีขึ้นในด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยวิธีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเรื่องการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม

สถานการณ์ที่ 4 เพื่อพัฒนาการบริการการท่องเที่ยวของโบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้งที่มีอยู่ให้ดีขึ้นในด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยวิธีการให้นักท่องเที่ยวเกิดการตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 207 (ร้อยละ 51.75) และเพศชาย จำนวน 193 คน (ร้อยละ 48.25) ด้านอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุน้อยกว่า 21 ปี รองลงมา คือ อายุระหว่าง 21-30 ปี ด้านสถานภาพสมรส พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มีสถานภาพโสด ด้านระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษา ด้านอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนักเรียนนักศึกษา รองลงมาคือ อาชีพข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วงน้อยกว่า 5,000 บาท รองลงมาคือระดับรายได้ มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้ง การรับรู้ข่าวสารในการมาท่องเที่ยวโบราณสถาน จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักโบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้งจาก เพื่อน ญาติ พี่น้อง คนรู้จัก รองลงมา รู้จักจาก โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต เหตุผลที่มาท่องเที่ยวโบราณสถาน จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวโบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมาทำบุญในวันสำคัญต่างๆ รองลงมา เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมล้านนา นักท่องเที่ยวเคยไปและไม่เคยโบราณสถาน จากการศึกษา พบว่า โบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้งมีกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเคยไปเที่ยวโบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้ง จำนวน 202 คน (ร้อยละ 50.5) ไม่เคยไปโบราณสถาน 198 คน (ร้อยละ 49.5) ประเภทการเดินทางมาท่องเที่ยว จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาท่องเที่ยวโบราณสถานมีพาหนะเดินทางมาเอง ได้แก่ ขับรถส่วนตัว เช่ารถ และเหมารถมาเอง รองลงมา คือ นักท่องเที่ยวที่มาพร้อมกับบริษัทนำเที่ยว ความชื่นชอบในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบ

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำนวน 378 คน (ร้อยละ 94.5) และมีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ไม่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำนวน 22 คน (ร้อยละ 5.5) การแนะนำบุคคลอื่นมาเที่ยวชมโบราณสถานจากการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะแนะนำบุคคลอื่นมาเที่ยวชมโบราณสถาน การกลับมาท่องเที่ยวโบราณสถาน จากการศึกษ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะกลับมาท่องเที่ยวโบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้ง จำนวน 306 คน (ร้อยละ 76.5) เหตุผลที่นักท่องเที่ยวต้องการที่จะกลับมาเที่ยวอีกเนื่องจาก เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธที่ควรมากราบไหว้ รวมทั้งตัวโบราณสถานมีทัศนียภาพที่สวยงาม เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้เป็นอย่างดีเพราะมีความสงบ ร่มรื่น

ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวโบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้ง ในการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวโบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ผู้ศึกษาได้กำหนดทางเลือกไว้ให้กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวพิจารณาและเลือกแสดงความคิดเห็นใน 5 ระดับ ได้แก่ พึงพอใจมากที่สุด / พึงพอใจมาก / พึงพอใจปานกลาง / พึงพอใจน้อย / พึงพอใจน้อยที่สุด ซึ่งผลการศึกษามีดังต่อไปนี้ ความสะดวกของเส้นทางในการเดินทาง พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ พึงพอใจปานกลาง ทัศนียภาพภายในโบราณสถาน พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจมาก ความสะอาดภายในพื้นที่โดยรอบโบราณสถาน พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจมาก การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจปานกลาง ศูนย์บริการข้อมูลมีความเหมาะสม พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจปานกลาง กิจกรรมที่จัดขึ้นมีความน่าสนใจ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจมาก ราคาสินค้าและบริการมีความเหมาะสม พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจปานกลาง สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ ที่นั่งพัก เป็นต้น พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจปานกลาง

ข้อมูลเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของนักท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ของโบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้ง ในการสำรวจการให้ความสำคัญของการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ของโบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้ง ผู้ศึกษาได้กำหนดความสำคัญของการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์เป็น 5 ระดับ ได้แก่ สำคัญมากที่สุด / สำคัญมาก / สำคัญปานกลาง / สำคัญน้อย / ไม่สำคัญเลย ซึ่งผลการศึกษามีดังต่อไปนี้ 1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เหมาะแก่การศึกษาหาความรู้

2. ไม่รบกวนหรือทำความเสียหายต่อโบราณสถานและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ 3. การปรับทัศนียภาพ และภูมิทัศน์สวยงาม ประทับใจนักท่องเที่ยว เช่น ปลูกดอกไม้ จัดสวนหย่อม 4. การเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถังขยะ สถานที่จอดรถ ห้องน้ำ ร้านอาหาร สถานที่นั่งพัก เพียงพอ 5. การสร้างความรู้ความเข้าใจ และปลูกจิตสำนึกเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้แก่นักท่องเที่ยว 6. การซ่อมแซมและพัฒนาไม่ไหโบราณสถานทรุดโทรม 7. การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาโบราณสถาน 8. การท่องเที่ยวช่วยสร้างรายได้ที่ยั่งยืนแก่ท้องถิ่น จากข้อความที่ 1-8 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่าการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์มีความสำคัญมากเป็นอันดับหนึ่ง

5.1.2 การประเมินมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายในการอนุรักษ์โบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้ง

ในขั้นตอนของการหาค่าความเต็มใจที่จะจ่ายด้วยวิธี CVM ที่ได้กำหนดไว้แล้วผู้ศึกษาได้กำหนดสมการความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้งด้วยวิธีการซ่อมแซมและวิธีการพัฒนาโบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้ง จังหวัดน่าน ไว้ดังนี้

1. การประเมินมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายในการอนุรักษ์โบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้ง ด้วยวิธีการซ่อมแซมในวิธีที่ 1

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายมากที่สุดในช่วง 51-100 บาท จำนวน 77 คน (ร้อยละ 19.25) รองลงมามีความเต็มใจที่จะจ่ายในช่วง 1-50 บาท จำนวน 74 คน (ร้อยละ 18.5) ที่ช่วง 101-200 บาท มีความเต็มใจที่จะจ่าย จำนวน 71 คน (ร้อยละ 17.75) และค่าต่ำสุดของความเต็มใจที่จะจ่าย คือ 0 บาท จำนวน 26 คน (ร้อยละ 6.5) ยินดีให้การสนับสนุนด้วยวิธีการประชาสัมพันธ์มากที่สุด จำนวน 26 คน (ร้อยละ 100) รองลงมาให้การสนับสนุนด้วยวิธีการตลาด จำนวน 20 คน (ร้อยละ 76.92)

จากการศึกษา พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างความเต็มใจที่จะจ่ายกับปัจจัยต่างๆ จะมีทิศทางสัมพันธ์กันดังนี้ รายได้ (Income) การกลับมาเที่ยวอีกครั้ง (Again) เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความเต็มใจที่จะจ่าย ส่วนตัวแปรเพศ (Sex) อายุ (Age) สถานภาพ (Status) การศึกษา (Education) อาชีพ (Occupation) การเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ (Conservation) และความพึงพอใจต่ออุทยาน (Satisfaction) เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความเต็มใจที่จะจ่าย ซึ่งมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเท่ากับ 113.361 บาทต่อครั้ง

2. การประเมินมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายในการอนุรักษ์โบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้ง ด้วยวิธีการช่อมแซมในวิธีที่ 2

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่มีความเต็มใจที่จะจ่ายมากที่สุดอยู่ที่ช่วง 1- 50 บาท จำนวน 87 คน (ร้อยละ 21.75) รองลงมาที่มีความเต็มใจที่จะจ่ายอยู่ที่ช่วง 51-100 บาท จำนวน 75 คน (ร้อยละ 18.75) ที่ช่วง 101-200 บาท มีความเต็มใจที่จะจ่าย จำนวน 64 คน (ร้อยละ 16) ผู้ที่ไม่ยินดีที่จะจ่ายด้วยวิธีการช่อมแซมที่ 2 มีจำนวน 26 คน ยินดีให้การสนับสนุนด้วยการประชาสัมพันธ์มากที่สุด จำนวน 24 คน (ร้อยละ 92.31) รองลงมาให้การสนับสนุนด้วยวิธีการตลาด จำนวน 23 คน (ร้อยละ 88.46)

จากการศึกษา พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างความเต็มใจที่จะจ่ายกับปัจจัยต่างๆ จะมีทิศทางสัมพันธ์กันดังนี้ รายได้ (Income) การกลับมาเที่ยวอีกครั้ง (Again) และการศึกษา (Education) เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความเต็มใจที่จะจ่าย ส่วนตัวแปรเพศ (Sex) อายุ (Age) สถานภาพ (Status) อาชีพ (Occupation) การเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ (Conservation) และความพึงพอใจต่ออุทยาน (Satisfaction) เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความเต็มใจที่จะจ่าย ซึ่งมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเท่ากับ 123.118 บาทต่อครั้ง

3. การประเมินมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายในการอนุรักษ์โบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้ง ด้วยวิธีการพัฒนาในวิธีที่ 1

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว มีความเต็มใจที่จะจ่ายมากที่สุดอยู่ในช่วง 1-50 บาท จำนวน 101 คน (ร้อยละ 25.25) รองลงมาอยู่ในช่วง 51-100 บาท มีความเต็มใจที่จะจ่าย จำนวน 90 คน (ร้อยละ 22.5) ผู้ที่ไม่ยินดีที่จะจ่ายด้วยวิธีการพัฒนาวิธีที่ 1 มีจำนวน 42 คน ยินดีให้การสนับสนุนด้วยการประชาสัมพันธ์มากที่สุด จำนวน 40 คน (ร้อยละ 95.24) รองลงมาให้การสนับสนุนด้วยวิธีการตลาด จำนวน 38 คน (ร้อยละ 90.48)

จากการศึกษา พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างความเต็มใจที่จะจ่ายกับปัจจัยต่างๆ จะมีทิศทางสัมพันธ์กันดังนี้ รายได้ (Income) การกลับมาเที่ยวอีกครั้ง (Again) เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความเต็มใจที่จะจ่าย ส่วนตัวแปรเพศ (Sex) อายุ (Age) สถานภาพ

(Status) การศึกษา (Education) อาชีพ (Occupation) การเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ (Conservation) และความพึงพอใจต่ออุทยาน (Satisfaction) เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความเต็มใจที่จะจ่าย ซึ่งมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเท่ากับ 84.917 บาทต่อครั้ง

4. การประเมินมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายในการอนุรักษ์โบราณสถานวัดพระธาตุแช่แห้ง ด้วยวิธีการพัฒนาในวิธีที่ 2

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายมากที่สุดอยู่ในช่วง 1-50 บาท จำนวน 103 คน (ร้อยละ 25.75) รองลงมาอยู่ในช่วง 51-100 บาท มีความเต็มใจที่จะจ่าย จำนวน 96 คน (ร้อยละ 24) ผู้ที่ไม่ยินดีที่จะจ่ายด้วยวิธีการพัฒนาวิธีที่ 2 มีจำนวน 47 คน ยินดีให้การสนับสนุนด้วยการประชาสัมพันธ์มากที่สุด จำนวน 44 คน (ร้อยละ 93.62) รองลงมาให้การสนับสนุนด้วยวิธีการตลาด จำนวน 41 คน (ร้อยละ 87.23)

จากการศึกษา พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างความเต็มใจที่จะจ่ายกับปัจจัยต่างๆ จะมีทิศทางสัมพันธ์กันดังนี้ รายได้ (Income) การกลับมาเที่ยวอีกครั้ง (Again) เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความเต็มใจที่จะจ่าย ส่วนตัวแปรเพศ (Sex) อายุ (Age) สถานภาพ (Status) การศึกษา (Education) อาชีพ (Occupation) การเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ (Conservation) และ ความพึงพอใจต่ออุทยาน (Satisfaction) เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความเต็มใจที่จะจ่าย ซึ่งมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเท่ากับ 168.283 บาทต่อครั้ง

5.2 ข้อเสนอแนะทางการศึกษา

5.2.1 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) ในการประเมินมูลค่าด้วยวิธี CVM ต้องคำนึงถึงสถานการณ์สมมติที่ใช้ในแบบสอบถามและการสร้างสถานการณ์สมมติให้สอดคล้องในมูลค่าที่ต้องการ สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายที่สุด มีใจความกระชับ และชัดเจน เพื่อให้ได้ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายใกล้เคียงกับความเป็นจริง และเบี่ยงเบนน้อยที่สุด นอกจากนี้การเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์และอธิบายถึง

สถานการณ์สมมติให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจจะได้ผลดีกว่าการให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ข้อมูลที่ได้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วขึ้น

2) ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรเลือกช่วงระยะเวลาในการเก็บข้อมูลที่เหมาะสม เพราะจะทำให้ได้ประสิทธิภาพ และกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายมากขึ้น

3) การศึกษาความเต็มใจที่จะจ่ายในครั้งนี้อาจมีปัจจัยอื่นๆ อีกหลายปัจจัยที่ผู้ศึกษาไม่ได้รวมไว้ในแบบจำลอง ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพสำหรับหาปัจจัยที่ต้องการศึกษาเพื่อนำไปสู่การศึกษาในเชิงปริมาณต่อไป

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์โบราณสถาน วัดพระธาตุแช่แห้ง โดยแยกประเภทของการอนุรักษ์ ซึ่งในการศึกษานี้ คือ อนุรักษ์โดยการซ่อมแซม และอนุรักษ์โดยการพัฒนา และวิเคราะห์สถานการณ์ที่มีความเป็นไปได้สูงสุด โดยสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และมีความเหมาะสมกับพื้นที่ เป็นการให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อการบริหารจัดการที่ง่ายขึ้น